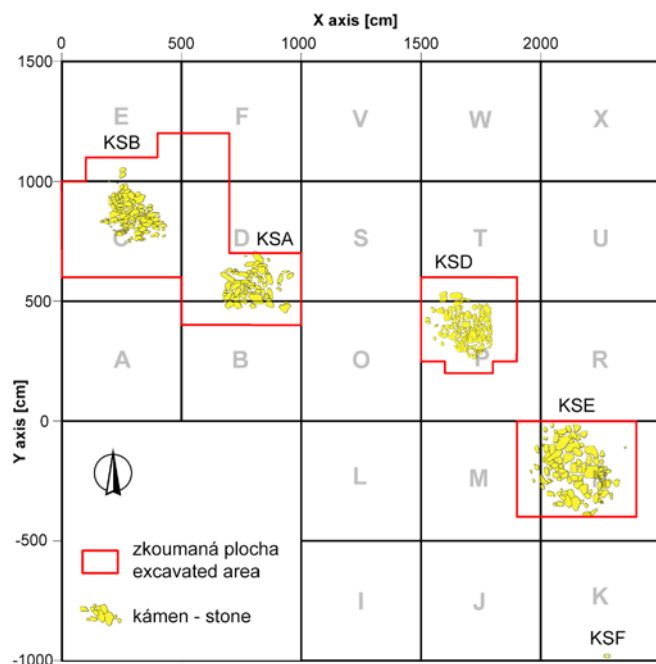

Obr. 9. Mohelno – „Plevovce“. Plán s vyznačením poloh jednotlivých kamenných struktur. Grafika T. Rychtaříková.

Fig. 9. Mohelno – “Plevovce”. Plan indicating locations of individual stone structures. Graphics by T. Rychtaříková.

Literatura

Škrdla, P., Bartík, J., Rychtaříková, T., Milo, P. 2019: Mohelno (okr. Třebíč). *Přehled výzkumů* 60(1), 163–164.

Summary

The excavation of the Mohelno – “Plevovce” site (Třebíč District) continued during the break for maintenance at Dalešice Hydro Power Station in 2020. The stone structure D was completely excavated (Fig. 9) and its material has enlarged the collection of Late Upper Paleolithic finds from this site.

Tereza Rychtaříková, Jaroslav Bartík, Petr Škrdla, Klára Augustinová

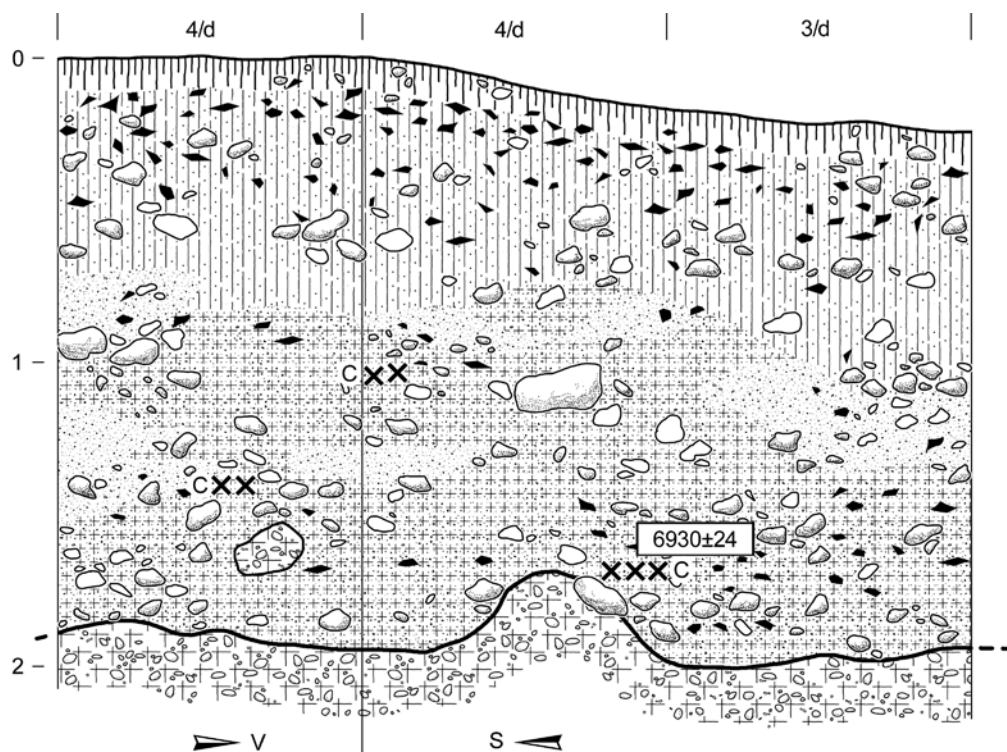
Moravský Krumlov (okr. Znojmo)

Rakšice; Krumlovský les.

Mezolit. Těžební areál. Badatelský výzkum. Uložení nálezů: Moravské zemské muzeum – Ústav Anthropos.

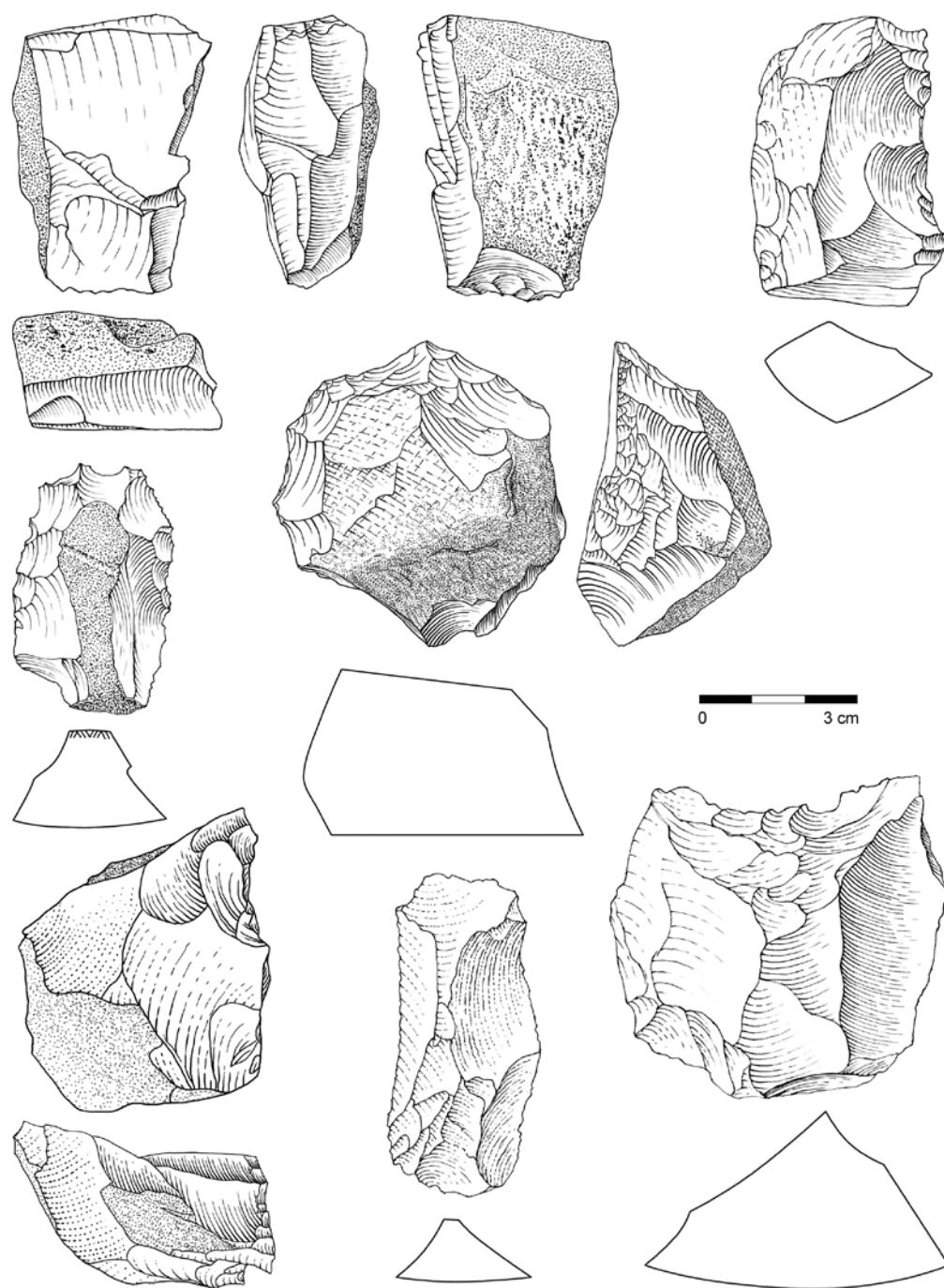
Lokalizace: S-JTSk – -1177160, -615135

V letech 2017–2020 pokračoval v malém rozsahu výzkum mezolitického dolování jurského rohovce v Krumlovském lese (Oliva 2015; 2020). Na počátek zdejší těžby již na samotném prahu holocénu nás upozornilo datum GrA-34410 z ústí šachty I-12, spadající mezi 8810 a 8560 let BC. Účelem výzkumu v posledních letech bylo stanovení východní hranice těžby v sektoru II-19. Její západní hranici, nebo alespoň místní přerušení, za níž byl terén zcela pozměněn v době bronzové, tvoří čtverce 4/T-Š. Zlomek parohového kopáče z hloubky 260 cm poskytl datum ze staršího eneolitu (Oliva 2017). Odtud se po vrstevnici svahu sektoru II-19-1 táhne řada sond do vzdálenosti 22 m, se čtyřmi mezolitickými daty, z nichž to nejstarší (OxA-36583 9950±50 BP), spadající na sám počátek holocénu, pochází z nejvýchodnějšího čtverce 3/Y. V roce 2018 jsme proto o další 4 m dále k východu

Obr. 10. Moravský Krumlov. Profil sondou II-19-3. Kresba T. Janků.

Fig. 10. Moravský Krumlov. A section of II-19-3 trench. Drawing by T. Janků.

Obr. 11. Moravský Krumlov. Výběr mezolitické industrie z výplně těžní terasy v sondách II-19. Kresba T. Janků.

Fig. 11. Moravský Krumlov. Selected Mesolithic artefacts from the quarrying spoil heap in trenches II-19. Drawing by T. Janků.

otevřeli sondu II-19-2, která zastihla podloží v hloubce 200 cm a poskytla dvě data z mladšího mezolitu. Mocnost velmi tvrdé rezivěhnědé vrstvy mezolitického původu činila cca 120 cm. Důležitá byla sonda II-19-3 z následujícího roku, jejíž dno spadalo od úrovně půldruhého metru schodovitě dolů. Datum z povrchu mezolitického zásypu činilo 6930±24 BP (OxA-39249), zatímco datování uhlíků z výplně přehloubení, jehož dna jsme nedosáhli ani v hloubce 2 m, selhalo pro nedostatek kolagenu (Oliva 2020, obr. 6). V další sondě k východu II-19-4 (2019), datované rovněž do mladého mezolitu (OxA-39249: 6930±24 BP), se dno objevilo v hloubce 2 m, a rýsoval se v něm obkovaný práh (obr. 10). Šířka výplně předneolitické těžní terasy tedy již přesahuje 50 m. Štípaná industrie sestává z nezdařených čepelových, příp. i plochých jader s projevy rozštěpovací techniky, geometrické mikrolity chybí (obr. 11). Mezolitický zásyp v poslední zmíněné sondě překrývalo cca 60–80 cm odvalu ze

starší doby bronzové. Horní okraj sondy leží jen asi 30 cm pod vrcholovou plošinou hřebítka, takže jsme mohli předpokládat, že mocné násypy z mladší těžby (Oliva 2019) sem už nezasahovaly. V roce 2020 jsme tu proto vyhloubili čtyři sondy II-29 – II-32 (Oliva 2020, Fig. 7). Pouze ve dvou nejjižnějších sondách II-29 a II-32, ležících na okraji plošiny nad sondami II-19-3 a II-19-4, se pod mladší haldou opět nacházela tuhá hnědá vrstva s drobnějšími, patrně mezolitickými artefakty. V sondě II-29 byla mocná 40–60 cm, v další sondě 20–35 cm. Písčité podloží v sondě II-32 však téměř žádné valouny rohovce neobsahovalo, takže asi nešlo o těžnou sloj. Ta mohla být zcela odtěžena. V tomto východním úseku tedy již není pravděpodobné, že by šlo o těžbu z teras, spíše se temeno návrší prohrabávalo plošně nebo zcela nepravdělně. V sondách II-30 a II-31 dále na temeni se na tuhou rezivou vrstvu narazilo již 30–40 cm pod povrchem, avšak neobsahovala žádné artefakty.

Literatura

- Oliva, M. 2015:** Mezolitická těžba rohovce v Krumlovském lese v kontextu neolitizace střední Evropy. *Památky archeologické* CVI, 5–42.
- Oliva, M. 2017:** Těžba rohovce z doby kultury nálevkovitých pohárů v Krumlovském lese (jižní Morava). *Archeologické rozhledy* LXIX(1), 3–22.
- Oliva, M. 2019:** Těžba a rituál, paměť a transformace. *Uzavírky šachet a obětiny z doby bronzové v Krumlovském lese*. Anthropos 40, N. S. 32. Brno: Moravské zemské muzeum.
- Oliva, M. 2020:** Krumlovský les II-east: Recent excavations of the Mesolithic mining area. *Acta Musei Moraviae, Scientiae sociales* CV(2), 167–179.

Summary

Moravský Krumlov (Rakšice, part of municipality, Znojmo District). In the territory of the Czech Republic Krumlovský les represents the most important source of raw materials for the chipped stone industry. Radiocarbon date GrA-34410 supports the beginning of mining and places the hearth at the mouth of shaft I-12 between 8810 and 8560 BC. The remains of extraction on a much larger scale, probably from a front face of the slope, are being uncovered in Area II (Fig. 10, 11). However, the upper portion and the top of the slope were heavily disturbed by quarrying during the Eneolithic and particularly the Early Bronze Age. At present, the expanse of the Late Mesolithic spoil heap exceeds 50 m on the contour line and 16 m on the slope and continues farther to the east with a one-metre thickness.

Martin Oliva

Ochoz u Brna (okr. Brno-venkov) Jeskyně Švédův stůl.

Střední paleolit, magdalénien. Sídliště. Sonda. Badatelský výzkum. Uložení nálezu: Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.

Lokalizace: WGS-84 – 49.2453742N, 16.7477453E

V květnu a v září 2020 pokračoval revizní výzkum (Nejman et al. 2020) překopaných sedimentů, které jsou deponovány před jeskyní Švédův stůl v Moravském krasu. Tato deponie vznikla během předchozích archeologických výzkumů, během kterých byly prozkoumané sedimenty po přebrání vyvezeny na haldu před jeskyní. Bohuslav Klíma (1962, 22) píše o 450 m³ sedimentů vyvezených během výzkumu v letech 1953–1955. Výzkumná sezóna 2020 byla do značné míry ovlivněna probíhajícími karanténními opatřeními, která znemožnila příjezd mezinárodního týmu a větší rozsah prací, podobně jako tomu bylo v roce 2019 (Nejman et al. 2020). Přesto bylo ale ve dvou etapách (jarní a podzimní) odebráno z povrchu haldy 8 m³ sedimentu, který byl odvezen k proplavení mimo prostor CHKO Moravský kras. Při plavení sedimentů přes dvoumilimetrová síta byly, podobně jako v předchozí výzkumné sezóně, získány zajímavé nálezy jak osteologického materiálu, tak především menších kamenných artefaktů (ale i hrubotvaré industrie).

Důležitým stratigrafickým pozorováním byl zejména nález konzervy od paštiky Májka v rámci podzimní sezóny v hloubce přibližně 60 cm (obr. 12). Tento nález dokládá nehomogenitu odebírané vrstvy následkem intenzivního překopávání sedimentů neprofesionálními archeology v dřívějších letech. Vzhledem k datování tohoto nálezu přibližně do 70.–80. let 20. století by tento mohl souviset například s aktivitou J. Vaňury (Vaňura 1983). Předpokladané opakované překopávání haldy může mít souvislost s nižším počtem zejména větších nálezů oproti hlubší sondě z roku 2019 i jarní etapě výzkumu v roce 2020.

Vybrané nálezy budou v budoucnu podrobeny podrobným analýzám (¹⁴C datování a aDNA) ve spolupráci s Department of Evolutionary Genetics (Max Planck Institute for Evolutionary Anthropology) v Lipsku. Věříme, že výsledky analýz nově nalezeného materiálu budou důležitým přínosem pro poznání moravského pravěku a zejména paleolitického osídlení Moravského krasu.

Poděkování

Děkujeme Technickému muzeu v Brně (Aleně Selucké a dalším zaměstnancům) za poskytnutí prostoru a zajištění provozu pro plavení sedimentů. Dále děkujeme studentům Ústavu antropologie Přírodovědecké fakulty MU za pomoc při plavení odebraného sedimentu. Výzkum proběhl s institucionální podporou dlouhodobého koncepčního rozvoje výzkumné organizace RVO: 68081758 – Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.

Obr. 12. Ochoz – Švédův stůl. Pohled na řez haldu před jeskyní s konzervou od paštiky. Foto R. Bortel.

Fig. 12. Ochoz – Švédův stůl. View of the spoil heap section outside the cave. Paté conserve is visible in the foreground. Photo by R. Bortel.

Literatura

- Klíma, B. 1962:** Die archäologische Erforschung der Höhle „Švédův Stůl“ in Mähren. In: R. Musil (ed.): *Die archäologische Erforschung der Höhle „Švédův stůl“ 1953–1955*. Anthropos 13, N. S. 5. Brno: Krajské nakladatelství v Brně, 7–96.
- Nejman, L., Hughes, P., Sullivan, M., Wright, D., Way, A. M., Skopal, N., Mlejnek, O., Škrdl, P., Lisá, L., Kmošek, M., Nývltová Fišáková, M., Králík, M., Neruda, P., Nerudová, Z., Přichystal, A. 2020:** Preliminary report of the 2019 excavation at Švédův Stůl Cave in the Moravian Karst. *Přehled výzkumů* 61(1), 11–19.
- Vaňura, J. 1983:** Ke stratigrafii jeskyně Švédův stůl v Moravském krasu. *Časopis pro mineralogii a geologii* 28(2), 187–196.

Summary

Ochoz u Brna (Brno-Country District). A discard sediment pile in front of Švédův Stůl Cave (Moravian Karst) was excavated and wet-sieved using 2 mm sieves. Past excavations in this cave recovered cultural material from different periods including the Middle Paleolithic and Upper Paleolithic. Important finds that were recovered from the discard pile in May and September 2020 (Fig. 12) will be subject to further analyses including radiocarbon dating and aDNA.

Ladislav Nejman, Roman Bortel, Radek Johančík, Miroslav Králík, Marcel Lengyel, Ondřej Mlejnek, Lenka Nedomová, Petr Škrdl, Stanislav Vohryzek, Vít Záhorák